

[Kristen Amby.]

vide, hvad der fører til det bedste Resultat, saa vilde maaske alle mulige andre Styreformer kunne vise, at de var mest effektive, at der kunde der handles saa og saa hurtigt, og der kunde man sætte sagkyndige Kommissioner til at regne ud, at det og det var det bedste. Men naar vi siger, at vi vil ikke den Vej, saa er det, fordi vi tror, at Folket opdrages, naar det styrer sig selv, ogsaa selv om det gør Fejl. Naturligvis gør Folket Fejl, hvor skulde det kunne være andet? Men det, der opnaas, ogsaa under Fejltagelserne, det holder. Vi behøver ikke at være bange for, hvis vi overlader et Land, der styres af Folket selv og frit, til vore Efterkommere, at det falder i Grus, blot fordi vi gaar væk. Det er ikke knyttet til Enkeltmands Bestaaen eller Ikke-Bestaaen.

Men dernæst — og det er ikke mindre vigtigt — siger dette Forslag, at Folkefriheden bygger paa den Forestilling, at Statsmagten har sine Grænser over for den enkelte Borgers Rettigheder. Det er ikke en Tilfældighed, at de tre Ting, der har været saa meget omtalt: en yderligere Sikring af den enkelte Ejendomsret over for Statsmagten gennem en anden Udformning af Ekspropriationsparagraffen, Kirkens Selvstændighed og Frihedsgodernes særlige Formulering, er indføjet i den nye Grundlov. Det er netop, fordi man ønsker at sige disse to Ting samtidigt: Ja, Folket tager sin Skæbne i sin egen Haand, men Folkefriheden respekterer visse Rettigheder for det enkelte Menneske, som Statsmagten ikke kan krænke uden at krænke Frihedens Væsen. Man kan godt latterliggøre og søge at minimisere det, der her er opnaaet; det lykkes bare ikke, naar Folket har forstaaet — og det vil Folket lære at forstaa, inden det skal tage Stilling den 23de —, at baade Ejendomsretten — og jeg bekender mig som konservativ naturligvis til den Betragtning, at uden privat Ejendomsret er heller ingen Frihed mulig —, at baade den private Ejendomsret og den enkelte Ret over for Statsmagten i dette Grundlovsforslag er bedre beskyttet end efter den Grundlov, vi har.

Hvad har vi dernæst set i de Styreformer, som snart griber om sig alle Vegne i Europa? Vi har set, at en Aandsmagt som Kirken heller ikke i disse Former har nogen Selvstændighed over for Statsmagten. Det er derfor heller ikke tilfældigt, at vi nu — og vi ved, der har været gjort Forsøg derpaa i Aartier; det er aldrig lykkedes i de nedsatte kirkelige Udvalg —, det er derfor ingen Tilfældighed, at vi nu bekender os til den

Betragtning: Statsmagten har sine Grænser over for Institutionen den danske Folkekirke, hvori det store Flertal af det danske Folk finder Udløsning for sin religiøse Trang.

Baade med Hensyn til Kirkens indre Forhold erkender dette Forslag Statsmagtens Begrænsning og ogsaa med Hensyn til de ydre Rammer. Nu taler man saa meget om de kirkelige Midler, og dermed mener de fleste formentlig de oplagte Fonds. Nu ja, de har deres Betydning, det ved vi, men Pengenes Værdi forandres, det ved vi ogsaa, der er ikke nogen Evighed i dette. Der er en Del af de kirkelige Midler, som for mig er vigtigere end alt andet, det er vore gamle Kirkebygninger, de er Hovedaktivet i de kirkelige Midler, og det danske Folk skal dog vide, at dette Grundlovsforslag siger, hvad den nuværende Grundlov ikke gør, at disse Midler — nu tager jeg alene vore Kirkebygninger — ikke kan bruges til andet end kirkelige Formaal. Altsaa, selv ved Ændringer i Forholdet mellem Stat og Kirke, ved stor Udtræden maaske, er det sagt nu, at disse vore gamle Helligdomme kan kun bruges til kirkelige Formaal. Det er ogsaa en Bekendelse, der i den Tid, hvori vi lever, nok kan være nødvendig.

For det tredie tilsikrer dette Grundlovsforslag Borgerne de personlige Rettigheder yderligere, bedre, end den nuværende Grundlov gør, ganske vist med en Begrænsning — det er § 83, jeg tænker paa. Man siger her, at kun den — naturligvis —, der vil respektere selve de Forudsætninger, hvorpaa Folkefriheden, Friheden i det hele taget, hviler, kan nyde den Retsbeskyttelse, som Staten i øvrigt vil yde. Det positive Indhold af den Bestemmelse er jo, at Forsamlinger og Sammenslutninger, der, selv ved lovlige Midler, søger at skabe Flertal for at berøve Borgerne de dem personligt tilsikrede Rettigheder, kræves opløst ved Dom. Disse Rettigheder er for det første Trosrettighederne, Retten til at dyrke Gud paa den Maade, der stemmer med ens Overbevisning. Dette Forslag siger altsaa: Kommer der en Sammenslutning, som siger, at den vil virke ved lovlige Midler, og som har til Formaal at frarøve den enkelte denne Ret, saa kræves en saadan Sammenslutning opløst ved Dom; og dette er rigtigt, fordi Trosrettigheden — og det viser hele Frihedens Historie — er et umisteligt Gode for det enkelte Menneske, som ikke noget Flertal eller nogen Stat, repræsenteret ved et Flertal, endsiges da et Mindretal, skal have Lov til at berøve eller indskrænke for den enkelte.